

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ НОРМ ЄС В УКРАЇНСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

НАДЬОН Вікторія - докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри цивільно-правової політики, права інтелектуальної власності та інновацій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
DOI: <https://doi.org/10.32782/ep.2024.3.47>

Штучний інтелект (далі – ШІ) відноситься до систем, які демонструють розумну поведінку, аналізуючи навколишнє середовище та роблячи дії – з деяким ступенем автономії – для досягнення конкретних цілей. Системи на основі ШІ можуть бути чисто програмними, що діють у віртуальному світі (наприклад, голосові помічники, програмне забезпечення для аналізу зображень, пошукові системи, систем розпізнавання мовлення та осіб) або ШІ може бути вбудований в апаратні пристрої (наприклад, вдосконалені роботи, автономні автомобілі, дрони або програмне забезпечення). ШІ має потенціал для покращення добробуту людей, сприяти позитивній стійкій глобальній економічній діяльності, зростанню інновацій та продуктивності, а також допомогти відповісти на ключові глобальні виклики. Він використовується в багатьох секторах від виробництва, фінансів і транспорту до охорони здоров'я та безпеки. Окрім переваг, ШІ також створює виклики для суспільства та економіки, зокрема щодо економічних змін та нерівності, конкуренцію, зміни на ринку праці та наслідки для демократії та права людини.

Таким чином, незважаючи на війну, що триває, та інші обставини, Україна має всі умови для побудови ефективної системи регулювання відносин з використання ШІ, яка буде відповідати кращим світовим практикам і європейському законодавству, і це допоможе у відновленні України після війни. Наразі зусилля держави мають бути спрямовані на підготовці нормативно-правової бази, щоб саме нормативне регулювання відповідало європей-

ським стандартам. Для цього необхідно взяти за основу поетапний (обміркований) шлях ЄС щодо окресленого питання.

Ключові слова: цифровізація, штучний інтелект (ШІ), правовідносини, правовий механізм, правове регулювання, імплементація норм ЄС, законодавство.

Постановка проблеми

Проаналізувати законодавчий (поетапний) досвід країн ЄС щодо впровадження ШІ для імплементації норм ЄС в українське законодавство.

Мета статті: проаналізувати розроблені нормативно-правові документи ЄС щодо регулювання відносин у сфері створення, використання та впровадження ШІ; співвіднести нормативно-правовий підхід ЄС із запропонованим підходом (проектом) впровадження ШІ в Україні; приділити увагу питанням захисту персональних даних (взяти за основу Конвенцію про захист персональних даних) та принципу захисту прав людини в цифровому середовищі; визначити питання правосуб'єктності в правовідносинах із залученням ШІ; приділити увагу пропозиціям щодо визнання ШІ електронним суб'єктом; розглянути ШІ з точки зору об'єкта цивільного права; запропонувати використання ШІ в сфері оборони.

Виклад основного матеріалу

У грудні 2020 року Кабінет міністрів України затвердив концепцію розвитку штучного інтелекту до 2030 року [1], яка охо-

плює 9 галузей, в яких держава бачить основні напрямки застосування ШІ. Це освіта та наука, кібербезпека, інформаційна безпека, оборона, економіка, публічне управління, правове регулювання та правосуддя. Але війна, вносить свої корективи в цей план, а отже виникла необхідність застосування ШІ також в області практичної медицини, зокрема, військової.

Так, у 2023 році було впроваджено пілотний проєкт з телемедицини «BrainScan» [2]. Ця система працює на базі ШІ та значно пришвидшує процес діагностики захворювань або ушкоджень головного мозку та рятує життя пацієнта, коли час є критичним фактором. Як це працює? Нейромережа аналізує зображення комп'ютерної томографії головного мозку в автоматичному режимі та виявляє патологічні зміни. І вже протягом 5 хвилин після обробки знімка програмою, лікар може ухвалити рішення про подальше лікування. Зрозуміло, що це в кілька разів швидше, ніж зазвичай.

Сьогодні, в Україні працює низка пілотних проєктів щодо надання медичної допомоги в умовах воєнного стану із застосуванням різноманітних телемедичних платформ – Teladoc Solo platform (США – Велика Британія), Rehabilitation Gaming System (Іспанія), Eriqar (США), System Carebits (Польща), Healthbot «Home Doctor» (Іспанія), телемедичні системи обробки медичних даних на базі штучного інтелекту BrainScan (Польща) та AIDOC (США) [3].

ШІ впроваджується й на лінії фронту. Так, пресслужбою Міністерства економіки повідомлено, що в гуманітарному розмінуванні території України допомагатиме штучний інтелект – це стане можливим завдяки співпраці американської компанії Palantir [4]. Однак, в Білій книзі регулювання ШІ в Україні [5] не запропоновано регулювання систем ШІ у сфері оборони. З цього приводу Віце прем'єр-міністром з інновацій, розвитку освіти, науки та технологій було зазначено, що це обумовлено як національними інтересами держави, так і реальним станом речей у безпековому секторі – «одностороннє регулювання (обмеження) використання ШІ у сфері оборони на рівні норм національного законодавства лише поставить нашу країну

у менш вигідне становище порівняно з агресором, який аналогічного регулювання не впровадить». Вважаємо, що таке положення є помилковим та виправлено.

Вже з'являється й перша судова практика щодо використання ШІ. Так, Ухвалою Верховного Суду у справі № 925/200/22 від 8 лютого 2024 року були визнані зловживанням процесуальними правами дії представника з подання заяви про роз'яснення постанови суду касаційної інстанції, в обґрунтованні якої була покладена «позиція» системи штучного інтелекту ChatGPT. Варто зазначити, що судом оцінювалися дії заявника у сукупності, однак це не впливає на аргументацію і висновки суду в частині використання ChatGPT [6].

З обставин справи вбачається, що заявник просив «з метою правильного застосування норм права у спірних правовідносин роз'яснити термін «добровільного зобов'язання» сформованого Верховним Судом, обґрунтовуючи рішення в частині відмови у застосуванні способу захисту заявленому позивачем». В обґрунтуванні цієї необхідності заявник цитував норми Цивільного кодексу України, положення підручника з цивільного права, а також зміст терміну «добровільне зобов'язання», що надав ChatGPT. Такі дії заявника були визнані судом зловживанням процесуальними правами, оскільки результати ChatGPT, який не визнається джерелом достовірної науково доведеної інформації, були фактично поставлені на противагу судовим висновкам. «У такий спосіб заявник поставив під сумнів суддівський розсуд та судове тлумачення цього питання у рішенні, що набуло статусу остаточного, чим знехтував авторитетом судової влади», – зазначається в судовому рішенні. Дана ухвала також містить багато цікавих висновків щодо використання систем ШІ у сфері судочинства, необхідності розробки єдиних принципів і правил їхнього використання, поваги до судового процесу та етичної поведінки його учасників [6].

Отже, самостійність робота на рівні технологічного розвитку відносна. По-перше, алгоритм дій робота створюється людиною, навіть якщо йдеться про штучний інтелект та самонавчальні нейронні мережі. Саме людина закладає лише на рівні програми мо-

дель діяльності робота. По-друге, найчастіше робот діє у глибокій взаємодії з людиною як дистанційно (керування дронами, глибоководними апаратами), так і всередині пристрою (керування літаком). Причому саме автономність роботів може бути ключовим питанням у визначенні правосуб'єктності та відповідальності кіберфізичних систем. Відсутність автономності перетворює робота на об'єкт правовідносин, на технічний пристрій та програмний продукт. Якості суб'єкта права характерні лише власнику робота. З цього положення слід наголосити, що ШІ ні в якому разі не може розглядатися як суб'єкт права. Суб'єкти ШІ – це ті, хто відіграють активну роль у життєвому циклі системи ШІ, включаючи організації та окремих осіб, які впроваджують або експлуатують ШІ [7]. ШІ – це об'єкт цивільного права, з приводу якого виникають суб'єктивні цивільні права та обов'язки [8, с. 200; 9, с. 205].

Цікавим є підхід щодо створення інституту електронної особи – юридичної фікції, що дозволяє вирішити практичні проблеми, що виникають на даному етапі розвитку технологій ШІ, їх застосування та стану чинного законодавства. Існує точка зору, що «роботи мають бути наділені статусом електронної особи для того, щоб звільнити своїх творців та користувачів від потенційної відповідальності за дії ШІ». У такому контексті роботи наділяються правосуб'єктністю, що є недопустимим.

Україна є членом Спеціального комітету із штучного інтелекту при Раді Європи, з жовтня 2019 року приєдналася до Рекомендацій Організації економічного співробітництва і розвитку з питань штучного інтелекту (Organisation for Economic Co-operation and Development, Recommendation of the Council on Artificial Intelligence, OECD/LEGAL/0449) [7].

На міжнародному рівні вже існують документи, що регулюють різні правові питання, які виникають при розробці, впровадженні та використанні ШІ. Мова йде про:

- Рекомендації щодо штучного інтелекту, прийнята Радою Організації економічного співробітництва та розвитку 22 травня 2019 р. [10];

- Записки секретаріату Комісії ООН з права міжнародної торгівлі «Правові питан-

ня щодо цифрової економіки, штучного інтелекту» A/CN.9/1012/Add.1/ (ООН, 6-17 липня 2020 р.) [11];

- Рекомендації ЮНЕСКО про етичні аспекти ШІ, прийнята на 41-й сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО 9-24 листопада 2021 р. [12];

- Декларацію Комітету міністрів Ради Європи про маніпулятивні можливості алгоритмічних процесів, прийнята 13 лютого 2019 р. [13];

- Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо впливу алгоритмічних систем на права людини, прийнята 8 квітня 2020 р. [14];

- Резолюції та рекомендації Парламентської асамблеї Ради Європи, які вивчають можливості та ризики штучного інтелекту для прав людини, демократії та верховенства права та схвалюють низку основних етичних принципів, які слід застосовувати до систем ШІ.;

- Міжнародні керівні принципи Хіросімацького процесу G7 для організацій, що розробляють передові системи ШІ, і Міжнародний кодекс поведінки Хіросімацького процесу для організацій, що розробляють передові системи ШІ (прийнятий 30 жовтня 2023 р.) [15].

Ці документи є правовою основою для держав у сфері розвитку законодавства, що регулює питання використання інформаційних технологій.

Слід зупинитися на законодавчому підході ЄС до проблем, пов'язаних з використанням ШІ, який потрібно імплементувати до законодавства України.

16 лютого 2017 р. прийнято *Резолюцію Європарламенту «Норми цивільного права про робототехніку»* [16], тобто комплекс правових принципів та етичних вимог у сфері створення та використання роботів. Резолюція як така не містить конкретних норм права, але є базовим орієнтиром для держав Європейського Союзу в частині розробки нормативно-правових актів щодо робототехніки. Слід зазначити ґрунтовний та серйозний підхід резолюції до теми автономних роботів та штучного інтелекту. У резолюції відображено різні аспекти використання роботів: у промисловості, допомоги німеччин

та хворим, заміна рутинної праці тощо. При цьому резолюція позбавлена пафосу захопленості та закликає до обережного використання роботів, що здатні до самонавчання, внаслідок тих загроз, які вони можуть створити: втрата роботи для людей; зростання соціальної нерівності; проблема підконтрольності та керованості роботів; питання про відповідальність за шкоду, заподіяну автономними роботами тощо. Облік переваг та загроз від використання штучного інтелекту привів Європарламент до встановлення принципу поступовості, прагматичності та обережності щодо майбутніх ініціатив у сфері робототехніки та штучного інтелекту. З одного боку, цей принцип забезпечує облік усіх ризиків та загроз, а з іншого боку, не заважає інноваційному розвитку в сфері робототехніки.

У жовтні 2017 року Європейська рада заявила, що ЄС необхідно терміново зайнятися розв'язанням нових тенденцій, таких як штучний інтелект, «одночасно забезпечуючи високий рівень захисту даних, цифрових прав та етичних стандартів», та запропонував «Комісії просувати європейський підхід до штучного інтелекту». Європейський парламент дав широкі рекомендації щодо норм цивільного права, що стосуються робототехніки, а Європейський економічний та соціальний комітет надав свої пропозиції.

Мета європейської ініціативи з ШІ – це: 1) підвищувати технологічний та промисловий потенціал ЄС та впровадження ШІ в економіці як у приватному, так і державному секторах. Це включає інвестиції в дослідження та інновації, а також поліпшення доступу до даних; 2) підготуватися до соціально-економічних змін, викликаних ШІ шляхом заохочення модернізації систем освіти та навчання, виховання талантів, прогнозування змін на ринку праці, підтримки перехідних процесів на ринку праці та адаптації систем соціального захисту; 3) забезпечити відповідну етичну та правову основу, засновану на цінностях Союзу та відповідну Хартію основних прав ЄС. Це включає в себе майбутні рекомендації щодо існуючих правил відповідальності за якість продукції, докладний аналіз проблем, що виникають, та співпраця із зацікавленими сторонами через Європейський

альянс ШІ для розробки керівних принципів етики ШІ.

На думку Європейської комісії, штучний інтелект, Інтернет речей та робототехніка створять нові можливості та переваги для суспільства. Комісія визнала важливість та потенціал цих технологій, а також необхідність значних інвестицій у ці галузі. Компанія прагне зробити Європу світовим лідером у галузі штучного інтелекту, Інтернету речей та робототехніки. Для досягнення цієї мети необхідна чітка та передбачувана правова база для вирішення технологічних проблем.

Наступним кроком запропоновано *Декларацію про співробітництво в галузі штучного інтелекту від 10 квітня 2018 р.* [17]. Декларація підписана представниками 25 європейських країн, включаючи Велику Британію та Норвегію. Згідно з документом держави-учасниці вирішують завдання щодо розвитку технології ШІ, інноваційних бізнес-моделей, прискорення економічного зростання, створення нових висококваліфікованих професій та трансформації ринку праці, створення правової та технічної основи для використання відповідної технології, а також проведення наукових досліджень у даній сфері, створення наукових центрів та обміну національним досвідом.

Комуніке «Штучний інтелект для Європи» від 25 квітня 2018 р. [18]. Документ містить приклади використання ШІ у різних сферах. Мета документа – технологічне та індустріальне використання ШІ в приватному та публічному секторі; проведення підготовчих робіт для соціально-економічних змін у галузі освіти, у сфері праці тощо; розвиток етичної та правової основи у Союзі на основі цінностей, закріплених у правовій базі Союзу. Документ розглядає конкурентну позицію ЄС із такими державами, як США та Китаю, у яких успішно здійснюються інвестиції у сфері ШІ. У документі міститься інформація про проєкти щодо використання ШІ.

4 грудня 2018 р. Рада Європи ухвалила перший європейський акт – це *Європейська етична хартія щодо використання штучного інтелекту в судових системах та навколишніх реаліях* [19]. Хартія заклала систему базових принципів, якими можуть керуватися органи виконавчої влади, законодавці та пред-

ставники судових органів, якщо йдеться про використання технологій ШІ, що динамічно розвиваються, в національних судових системах. Хартія призначена для державних та приватних осіб, відповідальних за розробку та впровадження інструментів та послуг, заснованих на штучному інтелекті та спрямованих на опрацювання судових рішень та даних щодо судової діяльності, а також для державних осіб, відповідальних за законодавчу чи нормативну базу, розробку, контроль або використання таких інструментів та послуг, а також осіб, відповідальних за проведення наукових досліджень з прав людини, кримінальної юстиції та в галузі адміністративних правопорушень.

Використання подібних інструментів та послуг у судових системах спрямоване на підвищення ефективності та якості правосуддя. Водночас воно має здійснюватися добросовісно, з урахуванням основних прав людини, викладених у Європейській конвенції про захист прав людини та основних свобод та Конвенції про захист персональних даних, а також відповідно до інших основоположних принципів, якими слід керуватися при розробці державної політики в галузі правосуддя у цій сфері.

Використання алгоритмів також ставить питання захисту персональних даних під час їх обробки. Тому питання псевдонімізації чи автономізації персональних даних відіграє велику роль у забезпеченні прав людини. У законодавстві згадування імен суддів у судових рішеннях є загальним зобов'язанням держав-членів у зв'язку з принципом публічного розгляду, викладеним у ст. 6 Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод, яка спрямована на забезпечення об'єктивної неупередженості суддів, які мають бути ідентифікованими, законно призначеними та розподіленими для виконання своїх обов'язків, та дотримання процесуальних норм, наприклад, таких як гласність та колегіальність.

Запропоновано політичні та інвестиційні рекомендації для надійного штучного інтелекту від 26 червня 2019 р. [20]. Цей документ спрямований на те, щоб ШІ приносив користь людям та суспільству в цілому, приватному сектору, публічному сектору, був

затребуваний при проведенні досліджень у Європі, при роботі з даними (включаючи питання доступності), у сферах освіти, управління та регулювання, створення фондів та інвестицій.

Для ЄС вкрай важливою є сфера кібербезпеки, у зв'язку з цим істотну роль відіграє *Регламент ЄС 2019/881 Європарламенту та Ради ЄС про ENISA (Агентство ЄС з кібербезпеки) та сертифікацію з кібербезпеки інформаційних та комунікаційних технологій від 17 квітня 2019 р. Регламенту 526/2013 (Закон про кібербезпеку)* [21]. Цей Регламент буде застосовуватися до ШІ, оскільки використання цієї технології може бути пов'язане з високим рівнем ризику в галузі кібербезпеки.

Ключову роль у забезпеченні прав та користувачів у віртуальному середовищі відіграє *Загальний регламент про захист персональних даних (GDPR)* [22], що набрав чинності у травні 2018 року. GDPR встановлює правила для збирання, оброблення та зберігання персональних даних у ЄС, а також передбачає стандарти захисту приватності. GDPR став фундаментом для забезпечення високого рівня захисту персональних даних, які використовуються в рамках роботи та навчання ШІ.

Одним із провідних документів є *Стратегічна програма «Цифрова Європа» на 2021—2027 роки* [23], в якій розглядаються питання розвитку ШІ та робототехніки.

17 травня 2024 року Рада Європи прийняла першу в історії міжнародну юридично зобов'язуючу *Рамкову конвенцію про ШІ і права людини, демократію та верховенства права* [24], спрямовану на забезпечення поваги до прав людини, верховенства права та правових стандартів демократії у використанні систем штучного інтелекту (ШІ). Генеральний секретар Ради Європи заявила, що «Рамкова конвенція про штучний інтелект – це перший у своєму роді глобальний договір, який спрямований на забезпечення того, щоб штучний інтелект був заснований на повазі до прав людини. Це відповідь на необхідність міжнародного правового стандарту, підтримуваного державами на різних континентах, які поділяють одні й ті самі цінності, щоб використовувати переваги штучного інтелекту, одночасно знижуючи ризики» [25].

Слід зазначити, що положення конвенції, також відкриті для неєвропейських країн, встановлюють правову основу, яка охоплює весь життєвий цикл систем ШІ та усуває ризики, які вони можуть становити, одночасно просуваючи відповідальні інновації. Конвенція приймає заснований на оцінці ризиків підхід до проєктування, розробки, використання та виведення з експлуатації систем ШІ, що потребує ретельного розгляду будь-яких потенційних негативних наслідків використання ШІ систем.

21 травня 2024 року Радою 27 країн-членів ЄС схвалено **Закон про штучний інтелект** [26] і, таким чином, створено єдину структуру для використання штучного інтелекту в Європейському Союзі. Завдяки прийнятому Закону ЄС тепер має міцну основу для регулювання штучного інтелекту, яка зміцнить довіру та визнання до технологій. Він спрямован на регулювання всього життєвого циклу ШІ.

Закон регламентує розробку та використання ШІ, передбачає значні штрафи та широкий набір обов'язкових вимог для організацій, які займаються розробкою та впровадженням ШІ. Примітно, що Закон застосовуватиметься не лише до європейських компаній, які розробляють та впроваджують ШІ, але й до компаній поза ЄС, якщо їхні ШІ-системи використовуються в Європі. Для реалізації закону створюється спеціальний орган — Європейський офіс з ШІ, який забезпечуватиме дотримання правил, обов'язкових під час створення та використання систем ШІ загального призначення (GPAI).

Закон регулює ШІ відповідно до рівня ризику: чим вищий він для прав чи здоров'я людей, тим більше зобов'язань. Список високого ризику охоплює штучний інтелект в освіті, критичній інфраструктурі, громадському порядку та управлінні міграцією. Особливі вимоги пред'являються до генеративних систем, таких як ChatGPT та DALL-E, які здатні створювати текст, зображення, аудіо та медіафайли. Вони повинні інформувати користувачів про те, що контент було створено машиною, а не людиною. З урахуванням того, що використання цієї технології пов'язане з високим рівнем ризику, Закон доповнюватиметься положеннями Загального регламенту захисту даних (Регламент

(ЄС) 2016/679) [27], Директивою щодо забезпечення правопорядку (Директива (ЄС) 2016/680) [28], Директивою про електронну комерцію 2000/31/ЄС [29], ініціативними пропозиціями.

Інтеграція використання сервісів, оснащених ШІ, здійснюватиметься згідно з **Регламентом Європарламенту та Ради ЄС від 19.10.2022 року про єдиний ринок цифрових послуг (Закон про цифрові послуги)** [30], що змінює Директиву ЄС 2000/31/ЄС14. Цей документ зобов'язує надавати інформацію про надання цифрових послуг, регулює діяльність провайдерів, поширення незаконної інформації та інших.

Таким чином, слід зробити висновок, що нормативно-правова база ЄС є високим рівнем розвитку механізмів, розроблених для регулювання відносин у сфері створення, використання та впровадження ШІ. Україна знаходиться на шляху впровадження відносин з використанням ШІ, але нормативно-правова база щодо окресленого питання практично відсутня. В практичній діяльності ШІ вже використовується, однак разом з цим виникає багато правових проблем. Відомо, що будь-які відносини повинні будуватися відповідно до положень законодавства, моралі та етики, тому потрібно змістовно опрацювати механізм впровадження відносин з використанням ШІ, взяти за основу Європейський досвід та практику.

Література

1. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України 02.12.2020 р. № 1556-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>
2. В Одесі запустили медичний ШІ-проєкт BrainScan, який пришвидшує діагностику головного мозку. URL: <https://mezha.media/2023/09/12/v-odesi-zapustily-shi-proiekt-brainscan/>
3. Уряд ухвалив стратегію розбудови телемедицини в Україні: URL: <https://moz.gov.ua/uk/urjad-uhvaliv-strategiju-rozbudovi-telemedicini-v-ukraini>
4. Штучний інтелект допомагатиме в розмінуванні території України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk>

[UA&i d = 2 1 4 2 b f 0 a - b b 4 e - 4 b 3 0 - 9 2 b 9 - a 5 2 6 2 7 c 5 5 4 6 7 & title = S H t u c h n i i I n t e l e k t R o - z m i n u v a n n i a](https://www.kmu.gov.ua/news/rehuliuvan-nia-shtuchnoho-intelektu-v-ukraini-mintsyfyry-prezentuie-bilu-knyhu)

5. Регулювання штучного інтелекту в Україні: Мінцифри презентує Білу книгу. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/rehuliuvan-nia-shtuchnoho-intelektu-v-ukraini-mintsyfyry-prezentuie-bilu-knyhu>

6. Апелювання до «позиції» системи штучного інтелекту «ChatGPT» у заяві про роз'яснення постанови суду касаційної інстанції є виявом неповаги до суддів та зловживанням процесуальними правами. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1566118/>

7. OECD Legal Instruments. URL: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/oecd-legal-0449>

8. Надьон В. В., Даниленко О. В. Роль штучного інтелекту в цивільних правовідносинах в країнах ЄС, Україні та інших країнах. *Право. ua*. 2023. Вип. 4 (2). С. 194-201.

9. Надьон В. В., Рубан О. О. Аналіз положень ЄС щодо впровадження штучного інтелекту (роботів) у суспільне життя. *Європейські перспективи*. 2024. № 1. С. 201-206.

10. Recommendation of the Council on OECD Legal Instruments Artificial Intelligence. OECD/LEGAL/0449. 2024. URL: <https://oecd.ai/en/assets/files/OECD-LEGAL-0449-en.pdf>

11. United Nations Commission on International Trade Law Fifty-third session New York, 6–17 July 2020. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/v20/024/53/pdf/v2002453.pdf>

12. UNESCO's Input in reply to the OHCHR report on the Human Rights Council Resolution 47/23 entitled "New and emerging digital technologies and human rights". URL: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/2022-03/UNESCO.pdf>

13. Declaration by the Committee of Ministers on the manipulative capabilities of algorithmic processes (Adopted by the Committee of Ministers on 13 February 2019 at the 1337th meeting of the Ministers' Deputies). URL: [https://search.coe.int/cm/#{%22CoEIdentifier%22:\[%22090000168092dd4b%22\],%22sort%22:\[%22CoEValidationDate%20Descending%22\]}](https://search.coe.int/cm/#{%22CoEIdentifier%22:[%22090000168092dd4b%22],%22sort%22:[%22CoEValidationDate%20Descending%22]})

14. Recommendation CM/Rec (2020)1 of the Committee of Ministers to member States

on the human rights impacts of algorithmic systems. URL: <https://policehumanrightsresources.org/recommendation-cm-rec20201-of-the-committee-of-ministers-to-member-states-on-the-human-rights-impacts-of-algorithmic-systems>

15. Hiroshima Process International Code of Conduct for Advanced AI Systems. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/hiroshima-process-international-code-conduct-advanced-ai-systems>

16. Civil law norms on robotics: resolution of the European Parliament of February 16, 2017. URL: [r-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017IP0051&rid=9#:~:text=C%20252%2F241,Thursday%2016%20February%202017,confl%20ict%20with%20the%20First%20Law](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017IP0051&rid=9#:~:text=C%20252%2F241,Thursday%2016%20February%202017,confl%20ict%20with%20the%20First%20Law)

17. Declaration on Cooperation on Artificial Intelligence (10 April 2018). URL: <https://www.dataguidance.com/legal-research/declaration-cooperation-artificial>

18. Communication from the commission to the European parliament, the European council, the council, the European economic and social committee and the committee of the regions Artificial Intelligence for Europe. Document 52018DC0237. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A237%3AFIN>

19. EUROPEAN COMMISSION FOR THE EFFICIENCY OF JUSTICE (CEPEJ). European ethical Charter on the use of Artificial Intelligence in judicial systems and their environment. Adopted at the 31st plenary meeting of the CEPEJ (Strasbourg, 3-4 December 2018). URL: <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/196205/COUNCIL%20OF%20EUROPE%20%20European%20Ethical%20Charter%20on%20the%20use%20of%20AI%20in%20judicial%20systems.pdf>

20. POLICY AND INVESTMENT RECOMMENDATIONS FOR TRUSTWORTHY AI. High-Level Expert Group on Artificial Intelligence. Document made public on 26 June 2019. URL: https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/196378/AI%20HLEG_Policy%20and%20Investment%20Recommendations.pdf

21. Regulation (EU) 2019/881 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on ENISA (the European Union Agency for Cybersecurity) and on information and com-

munications technology cybersecurity certification and repealing Regulation (EU) No 526/2013 (Cybersecurity Act) (Text with EEA relevance). Document 32019R0881. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/881/oj>

22. The General Data Protection Regulation (GDPR), the Data Protection Law Enforcement Directive and other rules concerning the protection of personal data. URL: https://commission.europa.eu/law/law-topic/data-protection/data-protection-eu_en

23. Digital Europe Programme. URL: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/digital-europe-programme_en

24. The Framework Convention on Artificial Intelligence. URL: <https://www.coe.int/en/web/artificial-intelligence/the-framework-convention-on-artificial-intelligence>

25. Рада Європи ухвалила перший міжнародний договір про штучний інтелект. 2024. URL: <https://yaizakon.com.ua/rada-yevro-pi-uhvalila-pershij-mizhnarodnij-dogovir-pro-shtuchnij-intelekt/>

26. The EU Artificial Intelligence Act. URL: <https://artificialintelligenceact.eu/>

27. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation) (Text with EEA relevance). Document 32016R0679. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>

28. Directive (EU) 2016/680 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data by competent authorities for the purposes of the prevention, investigation, detection or prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties, and on the free movement of such data, and repealing Council Framework Decision 2008/977/JHA. Document 32016L0680. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016L0680>

29. Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular

SUMMARY

Artificial intelligence (hereinafter referred to as AI) refers to systems that exhibit intelligent behavior by analyzing the environment and taking actions – with some degree of autonomy – to achieve specific goals. AI-based systems can be pure software operating in a virtual world (e.g. voice assistants, image analysis software, search engines, speech and face recognition systems) or AI can be embedded in hardware devices (e.g. advanced robots, autonomous cars, drones or software). AI has the potential to improve human well-being, contribute to positive sustainable global economic activity, increase innovation and productivity, and help address key global challenges. It is used in many sectors from manufacturing, finance and transportation to health and safety. In addition to the benefits, AI also poses challenges for society and the economy, particularly in terms of economic change and inequality, competition, changes in the labor market, and implications for democracy and human rights.

Thus, despite the ongoing war and other circumstances, Ukraine has all the conditions to build an effective system for regulating relations with the use of AI, which will correspond to the best world practices and European legislation, and this will help in the recovery of Ukraine after the war. At present, the efforts of the state should be directed to the preparation of the normative legal framework so that the normative regulation itself meets European standards. For this, it is necessary to take as a basis the step-by-step (deliberate) path of the EU regarding the outlined issue.

Keywords: digitalization, artificial intelligence (AI), legal relations, legal mechanism, legal regulation, implementation of EU norms, legislation.

electronic commerce, in the Internal Market ('Directive on electronic commerce'). Document 32000L0031. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A32000L0031>

30. Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market For Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act) (Text with EEA relevance). Document 32022R2065. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>